Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואכענטליך
פאשאס, מיטוואך אונד פרייטאג.

אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנצ'יעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
חאלב'יעהריג 5 " " "
פיר'טעל'יעהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פיר'ס אויסלאנד
גאנצ'יעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
חאלב'יעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פיר'טעל'יעהר 2 " " 75 " " "

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג כאנן מאן
יעדען טאג
אבאנמעירען
אונד דער פרענומעראציאנס-שטעלע
בעזיגנט מיט דעם פעסטאנד דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-נאסטע גו' 1,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו שיקען בעליעבט.

פעסט, מיטטוואך כד שבט ה.ת'ר'ל'ז'.

Nr. 17, ניינטער יאהרגאנג

Pest, den 7. Feber 1877.

נייע פערווי׳קעלונגען.

I. א ווי׳סווי׳טיגע פערווי׳קעלונגען.

דער ביזהעריגע טורכישע גראם-וועזיר, מידהאט פאשא, וועלכער אין דער טורקיא דיא פרייע קאנשטיטוציאן איינפיהרטע אונד מיט זאלכער הארטנעקיגקייט געגען דיא רוסישען פאדערונגען איפנעטערעטען, איזט פארגעסטערן פאם סולטאן אבגעזעטצט וואהרדען! — דאס איזט איין האייסטעס ערגאיגנים, וויא ווייט עס שאן זיט מאנאטען גיכט ערלעבט האבען. דיעזעס ווירד אין דער טורקיא נייע פערווי׳קעלונגען, נייע פערווי׳ירונגען אונד צערישונגען הערפאהרען, וויא זיא בי׳א דעם שווי׳צע דעם סולטאנס אבריל אצין גיכט שרעקלי׳כער זין קאנגען. דורך דען שטאאטס-קלוגען אונד פרייזינגען גראם-וועזיר, דער נוי׳ווייזע יאבען אן דער שפיטצע דער טורקישען רעגיערונג שטאנד, ערהאלטע זיך דיא טורקיא נאך אונד נאך, זא דאס זעלבסט איהרע פיינדע אונד מיסגאנגער אן איהרע באלייגע געגעזיגט אונד ערשטארקונג צו גלייכען אנגעפאנגען האבען. — דורך דיא פרייע קאנשטי׳טוציאן אונד דורך דיא איפרייגע טהעטיגקייט מיד׳ר דאס פאשאס פיר דאס וואהל אונד דיא ווירדע דעס טורקישען שטאאטעס קאנגטע רוסלאנד דער טורקיא גיכט מעהר בייקאמען אונד עס ווער צום איפשיעבען דעס קריעגעס געצוואונגען. דיא אבריגען אי׳אפאשישען מעכטע האבען גין אויף דער טורקיא פאללעס פערטרייבען געשעגקט אונד גאנ׳מענטרייר עגגלאנד האפפט פאן מידהאט פאשא, דאס ער פאן זעלבסט דיא לאגע דער קאטהאלי׳קען אין דער טורקיא פערבעסערן ווערדע. גין איזט מידהאט פאשא געשטי׳צט ווארדען — אונד זאמ׳ט איר דיא גאנצע קאנשטי׳טוציאן אונד עמאנציפאציאן! דיא פרייהייט, וועלכע בי׳ן עטצט אללע טורקען-פרייהייט ווענען דער נייען געשטאלטונג דער טורקיא ווענען איהרעס וועגעס גענען דיא זור׳קאי׳ישען מאטהאלי׳קען אונד גגען רוסלאנד האפטען, אונד אלל איהרע האפפנונגען פיר דיא באלדיגע ערשפארונג דער טורקיא — זינד גין אן איינגס שאנדע געשאיגען אונד פערגיכטעט!

דיא אלטע פערווי׳ירונג איזט גין ווייטער איינגעטרעטען, אונד דיא טורקיא שטעהט אבערמאלס דארט, וויא דיא אינטער דער שלעכטען רעגיערונג פאן אבדול אצין געשטאנדען איזט. דער גראנ׳קען טורקיא איזט גין איינמאל דער טאר בעגשעדט — אונד דיעזעס כאנן דיא גיכט ענטגעהען, דא דיא איהרען בעסטען ארצט דאפאגאנט.

נאך איזט דיא איהאבע פאן דער אבזעטצונג מידהאט פאשאס גיכט בעקאנגט, נאך ווייס מאן גיכט. אב דיעזער שטי׳ין אים פאלגטשען אדער אים פערפאלגען גרירען געשעהען דיא. — וויא בלאס דיא פערזאן מידהאט פאשאס אדער וויא דיינע פערזיינונג פאלגטשיג בים סולטאן אונד דיינע האפ-ליטען פערהאסט? — דערגלייכען ווייסען אנס דיא דעפעשען נאך ווייגען איפשלוס צו ערטרייגען. — אבער דאפיעל איזט גגייס, דאס מידהאט פאשא בים פאלקע אונד בי׳א אללען פרייזינגען מעגגערן אין דער טורקיא ווערד בעליעבט ווי׳ר, זא דאס מאן בי׳ן עטצט דיינע שטי׳ין פיר אינמאנלך גגראלטען האטטע. — מאן גלייבטע, דאס ווייגען שאן אויך דער סולטאן דיעזען גראם-וועזיר אבזעטצען מאכטע, זא ווירדע ער זיך דאך פאר דיינעם פאללע פירכטען, איינען זאל׳בען שרייטט צו מאכען.

אונד דיעזע! איינעס שאנען טאגעס לאסט דער סולטאן דורך דיינען אדיוטאנטען דען מידהאט פאשא צו זיך אין דיינען פאלאסט בערופען, ערקלערט איהן דיער גאנץ איינפאך פיר אבגעזעטצט, לאסט איהן איינגעבלקליך אויף דאס שיפ בריינגען, דאמיט מאן איהן זאפארט אבפיהרע אונד אי׳ינערהאלב דעס טורקישען דייבעס בריינגע. מידהאט פאשא איזט אללא איס דעס גאנצען טורקישען דייבעס פערבאנגט וואהרדען; דענן ווענן ער אין קאנסטאנטי׳נאפעל גגעבליעבען ווערע, זא העטטע פיעללייכט דאס פאלק ווענגן דייגער אבזעטצונג איינע רי׳ווי׳אלי׳ציאן הערפיבעשווי׳ערען אונד איהן מיט גגי׳אלט ווערדע אן דיא שפיטצע דער רעגיערונג גגעשטעללט.

יעדענפאללס ווירד דיעזעס ערגיגנים זעהר שרעכטט פאלגען פיר דיא טורקיא האבען. דיא איינערגיגען מעכטע קאנגען מעהר צו איינעם סולטאן מיט צטרייען האבען, דער אבער נאכט ווייגען מיכטיגען גראם-ווי׳ירר שטרצט אונד מיט ווייגען לייטען עדען איינגבליק ווערפעלט. יעטצט ערסט ווערדען דיא אי׳ינאפאשישען מעכטע איינע גראנטע פערלאנגען מיסטען, דאס דיא קאטהאלי׳קען אין דער טערקיסטען טורקיא גגעשטצט ווערדען.

נייע מאנד ווירד זיך יעטצט ווייגען דער נייען פערווי׳ירקלונג אין דער טורקיא זא פרייען — אלס רוסלאנד: רוסלאנד האט דיינען שטי׳ין מידהאט פאשאס זא פיעל גגי׳אגגען, וויא דיך אייגע ווערייכע שלאכט. דער שטי׳ין דעס בעסטען גגגראדס אי׳ דער אטמעע דעס פיינדעס בעי׳ישטעט שאן אן אונד פיר זיך אייגען ווי׳ן: אים וויא פיעל מעהר איזט נאך דער ווי׳ן גראסער, ווען ווירד דיעזען שטי׳ין דיא גאנצע פיינדליכע אטמעע מיט דעם פיינדליכען שטאאטע ציאמעמען אין פערווי׳ירונג גגראטהען! נור טורקאישע פאשא ווי׳ר דער גראטטע פיינד רוסלאנדס, נור ער האט מיט זאלכער האפטגגקייט אללע פאדערונגען דער רוסען פערגגען צוריקגגי׳ייען; זאללן דיא דעסען שטי׳ין אין גגבגבען דער טורקיא אונד אי׳ינע אינטערעסען אונטער רוסלאנד בעי׳ישטען? —

דער נייע גראם-ווי׳ירר, ווי׳ערער אנשטאטט דעס אבזעטצטען מידהאט פאשא ערגאנגען ווי׳ירד, הייסט ערהעם פאשא, דעסען כאראקטער אונד דעסען פאליטיק גגר גגר גיכט בגגאנגען זינד. ער ווי׳ר פיר׳ער טורקישער גגעגגנטער אין בעללין. וויא ער זערר אגבעלעבט גגי׳ווען, עס איזט גיכט צו זאגגען, דאס ער אים גגיסטע ווענגס פאר׳גגנגערס פאר׳טערקען ווערדע. מידהאט פאשא ווי׳ערער אין דער אגפערקריצונג דער טורקיא אונד אין ווי׳ער גיכט-צוי׳לאסטונג אונגער פרעמדען אי׳ינמישונג פעסטגגראדטען, וויא שאן אויף דעס ווי׳ינגע, אויף מיט סערבען פיר׳ערען צו שלעסען אונד גין וויא׳ירדע סערבען ווירד דיינע זיגגען אין דער טורקיא קעקגגר אונד מוטהגגער — אונד ערקלערט ווענגס דיא טורקישען פיר׳ערגגס - בערגגגגגען פיר אגגגגגעהמבאר! —

אגגגגגגען איזט דער רוסישע גגגגגראל אגגגגגאטעע אין ווי׳ין, אונד גראם-פיר׳סט קאנסטאנטין (בגי דער דעם רוסישען קאיזערס) אין בערלין אגגגגגג

טינט, דאס אללע נעזאנדטען דער איסיערטיגען מעכטע איך דער קאנסערענץ איינג וואיען, אונד דאס זיא אללע דיאזעלבען פאדערונגען אן דיא טירקייא ריכטעטען, דאס אבער דיעזע טירקייא דיא איינשטיממונגען פאדערונגען דער מעכטע פערוואיפען האט. דיא רוסישע רעגיערונג גלויבט דאהער, דאס זיא יעטצט דיא טירקייא צווינגען אונד נעגען דיאזעלבע דען קריעג אויסגעהעטען מיססע, אונד דאס איך יעטצט דיא איבריגען איי-ראפעאישען מעכטע היעצו איהרע צושטיממונג געבען ווערדען. דיא רוסישע רעגיערונג האט דא-הער, בעפאר זיא זיך צום קריעגע ענטשלאסען האט, איהרע נעזאנדטען ביא דען איינגעטיגען מעכטען בעאיסטראנט, זיך דארבער געוויסהייט צו פערשאפען, וואס דיא בעטרעפענדען איראי-פעאישען גראס-מעכטע צו טהון געדענקען, נאכ-דעם דיא טירקייא איהרע פאדערונגען פערוואי-פען האט; אב זיא איך נור דען קריעג אלס דען איינציגען איסוועג היער פינדען. (דיעזע נאכריכט בראכטע איינע אמטליכע פעטערסבורגער דע-פעשע.)

פערלאזונג

דער בריינשוויגער-לאזע.

ביא דער אם 1. פעבער 1877 שטאטטגעפונדע-נען ציעהונג וואירדען פאלגענדע סעריען געצאגען, 8584 8014 7709 5024 4976 1629 1584 1305 85. — דיא פערלאזונג דער געווינג-נוממערן ווירד אם 31-טען מערץ שטאטטפינדען.

נעשעפטסבעריכט

פעסטער פריזע

קארן 1000 מעטער-צענטנער 9.60—9.90 גולד.
האפער 7.35—7.60 גולד.
קוקורוץ נייער 5.75—6.05 גולדען.
נערסטע פיסטער 6.20—6.80 גול. מאלץ-וואארע 7.50—7 גולד. —
ווייצען סער פריה-יאהר 12.50—12.60 גולד.
קוקורוץ סער מאי - יוני 6.52—6.60 גולדען.
האפער סער פריה-יאהר 7.71—7.77½ גולד.
רעפס-קאהל סער אינניסט - סעפטעמבער 14½ גול., באנאטער סער יולי-אייגוסט 15½—15 גול.
מעהל-פרייזע (סער 100 קילאגראם וואסט זאק, פרייא אב פעסט:) נומ' 0: 25 גולד. 50 ק., נומ' 1 24 גול. 50 ק., נו' 2: 23 גול. 50 ק., נו' 3: 22 גול. 50 ק. נו' 4: 21 גול. 75 ק., נו' 5: 19 גול. 75 ק., נו' 6: 18 גולד. 60 ק., נו' 7: 17 גול. 25 ק., נו' 8: 14 גול. 25 ק., נו' 8½ 12 גולד. 40 ק., פיינע קליע 4 גול. 25 ק., גראבע קליע 4 גולד. 20 ק.
הילזענפרוכטע: גראסע וויסע באהנען 9—9½, צווייגעל 11—11.50, ערבסען 8 — 12 גולד., נייע לינזען 10—16 גולד. — גרויער מאהן 35 גול. בלויער 44 גולד. — הייזע-בריין 9.50—10 גולד. הייזע (פאלעש) 5.25—5.50 גול.

לייגואסען 14½—15 גולדען. האנפ ען 10—11 גולד. סער 100 קילא. —
אונשליטט (חלב) 57—58 גול.
צוועשקען. באסנישע פאס - וואארע 18—19 גולדען. —
צוועשקענמוס (לעקוואר) מיסעסע 21—22 גולד.
ריבאל דאסעלט - דאסטיגיטעס 52 גולד. סער 100 קילאגראמס. —
האנינ. נעליטשעטער 36.50 גול.
וואכס ראוגייער 148.21 גולד.
פנאפסערן אונגאריש נייע פרימא וואארע 34—35 גולד. —
וויינשטיין 64.28 גולד.
פעטראלעאום 34—37½ גולד.
קלעזאמען אונגאריש לוצערנע 125 גולד.
ראפה-קלעע 92—95 גולד. סער 100 קילא.
צוקער: ראפינירטער 64½—65 גול.
פאפריקא, פרעפאריטט 36—44 גולד.
לוים 36—38 גול.
פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. ביא דעם אם 2-טען ד. מ. היער אבגעהאלטענען פעסטער וואכענ-מארקטע וואורדען 2658 שטיק גראס- אונד קליין-פיעה צו מארקטע געבראכט. העזאן וואורדען פערקויפט: 37 שטיק שטיערע, סער שטיק פאן 100 — 124 גולדען. — 690 אכסען דאס פאר פאן 140—159 גולד. 706 קוהע דאס פאר פאן 140—205 גול. 127 מעלק-קוהע דאס שטיק פאן 67—170 גול., 66 שטיק בייפעל דאס פאר צו 105—215 גול., 567 שטיק קעלבער דאס שטיק פאן 20 —25 גולד., 410 שטיק לעממער דאס פאר 5 — 11 גולד, פייזע סער 100 קילא: אכסען-פלייש 49 - 52 גולדען. קוה-פלייש 46 — 48 גולד., קאלב-פלייש 56 — 64 גולד. ביפעל-פלייש 42—45 גולד.
שאפפעללע, פאיינע וואכע וואורדען 5000 שטיק פערשיעדענער פארען אם 5 ביז 10 גולדען סער 102 שטיק בילליגער אלס פריהער פערקויפט.
נייס-פעלע אפפענע אונגאריש צו 190 — 200 גולדען סער 100 שטיק.
הייסע ווייר נאשירען: סער 56 ק' אונגאריש קוה-הייסע 55—58 גול. אכסענאריש טראקענע 60—62 גול. קאלבפעללע אהנע קאפפע 110—112 גול., מיט קאפפען 90 — 95 גולד. סער 56 קילא. (לאנד-וואארע איזט אום 5 — 10 גולדען בילליגער.) יאהרטיט 5½—11½ גול. סער פאאר.
לעדער, פפינדהיטט 19—22 קילא 98—100 גול.
איינמאל פערזעטצט טערצען פאן 13—15 קילא 102—104 גולד. צווייטמאל פערזעטצט טערצען 17—18 קילא 98 — 100 גולד. דריטטמאל פערזעטצט טערצען פאן 19—22 קילא 103 — 104 גולד.— פיינע קוה-הייטט בריינע 5 — 6 קילא 128—135 גולדען. סער 56 קילא.
קאלבלעדער, בריינעס פרימא 255 — 265 גולד. סער 56 קילא.
שאפוואללע, אין פאיינער וואכע וואורדען פערקויפט. 40 מט-צטר מיסעלפיינע טוכוואללע 136 גולד. 50 מעטר-צטר בעסערע מיסעל איינשוירן צו 115 גולד. 80 מעטר-צטר עטוואס פערלערהאפטע מיסעל איינשוירן 100 גולדען. 60 מעטרצטר באטשקער איינשוירן 74—75 גולד. 80 מעטר-צטר סערבישע צינאיא 86 — 70 גולד. (אללגעסער 56 קילא.)

ווייענער פריזע.

פעטראלעאום 29½—30 גול. סער 100 ק'.
ריבאל 50—51 גולדען. סער 100 קילא. —
לייגאל 39 גול. סער 100 קילאגראמס.
שפיריטוס 31½ גולדען צו 10000 ליטער. סערצענס. —
רעפס קאהל 21—21.50 גולדען.
ווייצען פערקויפט וואורדען 00. 20 מעטערצטר-פרייזע באנאטער 75—77 קילא 12.80—13.55 גולד. סער מעטערצטר. —
האפער אונגאריישער 8.20—8.40 גול. סער מעטער-צענטנער. —
קארן, נידער 70—72 קילאגראמס 10.55—10.80 גולד. סער מעטער-צטר.
קוקורוץ באנאטער סער מעטערצטר. 7.40 — 7.50 גולד. —
נערסטע פיסטער 6.30—6.50 גולד.
ווייצען-מעהל, נו' 0: 26.50—27.50 גול. נו' 1: 24—25.70 גול., נו' 2: 23—24 גול. נו' 3: 18—19 גול. סער מעטער צטר.
קארן-מעהל, נו' 1: 18.75—19.75 גול., נו' 2, 16.85—17.85 גולדען סער מעטער-צטר.
הילזענפריכטע: ליגזען 20—24 גולדען ערבסען 10—15 גולדען, באהנען 8—11 גולדען. (אללעס סער 100 קילא.)

לאטטא-ציעהונג פאם 3-טען פעבער 1877.

טעמעשוואר	47	33	31	40	69
ווינען	32	4	9	16	67
גראץ	25	46	84	55	29

פערענטווארטליכער רעדאקטער: מאיר בריי ריין.

אנציינען.

מאטריקען,

וויא זיא פאם מינסטעריאים פאר-געשריעבען, זינד צו האבען אין דער מ' ע' לאיזסזאהגישען בוכ-האנדלונג מאגינסנאסע נו' 2 אין פעסט.

שטעללענ-געזוך.

איין שוחט ובודק מומחה, נוטער בעל תפרה, קוראַ ומוהל, אים אונגאַרישען, דייטשען אונד העב-ראַישען שריפט-מונדיג. דעסען פאמיליע בלאם אים איינעם 3-יעהריגען קינדע בעשטעהט, זוכט איינע אנגעמעסענע שטעללע ביא איינער אר-טהאדאָכסען נעמיינדע. מאן ווענדע זיך אן דיא אדרעססע:

סאלאמאן איינצינג אין וואשקאה
פער גראָסוואַרדיין, (בוהאַרעַר קאָמי טאַט.)

קורז-טאבעללע פאם 3. פעבער

געלד-קורז

	ק'	פ.
ולבער-אשיג	114	80
רוקאסען	5	80
עסטערייך-אונגאריש 8 גולדען נאל-		
שטיק (20 פראנקס)	9	76
נאפאלעאנדאר	9	76
דייטשע ריישסבאנקנאטען	60	05
20 מארקשטיק	12	02
פאפיר רובל	1	53

לאאזע.

1839-ער ראטהשילד-לאזע נאנצע	286	—
רעפסע פיסעל	286	—
1854-ער 4 פרעדענינג שאנאפס-לאזע	107	50
1860-ער נאנצע	111	50
רעפסע פיסעל	118	—
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	134	50
רעפסע 50	134	—
כאנא רענענעשיינג	21	50
פרעקנע-לאזע	19	50
הערצ'ס-לאזע	162	75
נלאר-לאזע צו 40 גולדען	31	—
ראנו-לאפפשיטס פאראיס-לאזע	94	75
אינפפרוקער לאזע	18	—
קענקרייטס צו 10 גולדען	14	—
קראקויער 20	14	75
אסטער 40	29	—
פאלסס 40	29	—
וויאלאסטאלאזע 10	13	60
פאלס-לאזע 40	39	—

לאאזע.

וואלצבורגער לאזע צו 20 גולדען	15	75
פס. נענאם 40	20	50
פאפנהיים 20	21	—
פרייבורגער 100	121	—
רעפסע 50	60	—
וואלדשטיין 20	23	25
וויגרשטעדטער 20	24	—
אונגאריש פרעמענלאזע צו 100 גולד.	75	—
רעפסע צו 50 גולדען	74	50
ווייענער לאזע	94	50

ווערטה-פאפיערע.

אונגאריש נייטענלאפפיעגען	73	50
פעסטער-פאפאזער	72	—
דענענבערגישע	71	75
וואלדשטיין	83	75
בוקאוויגער	81	50
אונגאריש אייזענבאהן-אכליענען	99	25
וויגזערענס-אכליענען אכליענען	72	—
פאפנהיינע רעד אונגאריש פרעמענקיי-		
רוג צו 5 אייזראלס פרעצענס	86	25
רעד אונגאריש הוסאפקען נאנץ צו		
5 אייזראלס פרעצענס	79	25
רעד אונגאריש אכליענען נאפענקרייז-		
אנשאפט צו 5 אייזראלס פרע-		
צענס	81	—
רעפסע צו 6 פרעצענס	—	—
רעד פעסטער קאסטענגיאל-באנק	89	—

פרוכט- אונד מעהל-פריזז-טאבעללע.

פרוכט	קוויאלישעס סער הונדערט	סער 100 קילאגר.
וויצען נייער נאגאשער	—	—.——.—
" "	—	—.——.—
" "	—	—.——.—
" "	—	—.——.—
" "	—	—.——.—
" "	—	—.——.—
" "	—	—.——.—
" "	—	—.——.—
" פרייס	74.6	12.05—12.20
" "	75.5	12.30—12.50
" "	76.4	12.60—12.70
" "	77.3	12.80—12.90
" "	78.3	13 — —13.10
" "	79.2	13.15—13.20
" "	80.1	—.——.—
" פעסטער נאגיר	74.6	11.15—11.65
" "	75.5	11.75—11.95
" "	76.4	12.65—12.25
" "	77.3	12.35—12.45
" "	78.3	12.55—12.70
" "	79.2	12.75—12.85
" "	80.1	—.——.—
" וויעסענוויגער	74.6	12.10—12.25
" "	75.5	12.35—12.55
" "	76.4	12.65—12.75
" "	77.3	12.75—13.60
" "	78.3	13.05—13.15
" "	79.2	13.20—13.35

פרוכט	קוויאלישעס סער הונדערט	סער 100 קילאגר.
קארן	72	9.90—9.70
נערסטער מאלץ	62	8.55—7.30
נערסטע פיסטער	62	7.20—6.70
האפער	41	7.85—7.65
קוקורוץ באנאטער		6.10—6.20
אנדערע	73	6.——5.80
הייזע		5.70—5.50

וויצען	פער פריה-יאהר	12.50	
"	פריהיאהר	—.—	
קארן	פריהיאהר	—.—	
קוקורוץ		6.52—	באנאטע 100
נערסטע		—.—	
האפער	פריהיאהר	7.71—	
"		—.—	
רעפס		15.40	

באללען-מעהל

נומער 0		25.50
" 1		24.50
" 2		23.50
" 3		22.50
" 4		21.75
" 5		19.75
" 6		18.60
" 7		17.25
" 8		14.25
" 8½		12.40

שפיריטוס: אלפע פערשאדע פרעמדע		34.—
" נייע " קאמיסבראד		29.80

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

דיזע קאמישע געשיכטע ווירד נין איבעראלל אין אנווענדונג אויף דיא באנק-פאנגע ערצעהלט, אפט קאנן מאן אבער אויך אים זאלבען ווישצען דיא וואהרהייט ערפאהרען. דיזע בעשעהט דארין, דאס בעציגלך דער באנק-פאנגע מיין איש-גליך צו שטאנדע קאמען ווירד; נאך וועניגער איזט אויף איינען "קנאבען", דאס הייסט: אויף אין "גנסטיגעס ערגעבנים" איינע האפנונג פאר-האנדען.

"(איין קאמישער פלאן דער טירקישען רעגיערונג.) אים קאנס-טאנטינאפעל ווירד פאלגענדער קאמישע פלאן בעריכטעט: דיא רעגיערונג ווילל מיט סערבין אינ-זאלאנגע קיינען פרידען שליעסען, בין פירסט מי-לאן נאך קאנסטאנטינאפעל קאממט אינד דען סיל-מאן אום פערצייהונג בישטעט. זאללטע פירסט מילאן דיעס יעדאך ניכט טהען וואללען, זא איזט מאן אין קאנסטאנטינאפעל ענששלאססען, דענזעל-בען דאפאנגי-יאנען. אן זיינע שטעללע זאלל דאנן אין פרייסישער פיינין צום פירסטען אין סערבין ערנאנגט ווערדען. — דאס ווערע איין גאר נעווא-ל-טיגער שטרייט נעגען ריסלאנד, ווילבעם בעקאנגט-ליך אללע סלאווישען פאלקערשאפטען אונטער זיינע הערשאפט בריינגען מאכטע. אב עסטער-ריייך-אינגארן נרוגד העטטע, אובער איינען זאלבען פלאן זיך צו פיייען. איזט נאך זעהר צווייפעל-האפט. אין רומעניען הערשט בעריייס אין פרייי-סישער פיינין; נין זאלל אויך סערבין פאן איינעם פרייסישען פיינגען אין בעזוטין גענאממען ווער-דען; בזוהער האבען ווייר נעפיכטעט, ריסלאנד ווערדע אונס פאן אללען ווישען אומגעבען. נין בע-מערקען ווייר, דאס ווייר פאן פרייסישען פיינגען אומרינגט זינד. ריסען אדער פרייסען — דיא נאכ-בארשאפט בלייבט אין ביידען פעללען איינע אינ-אנגענעהמע.

"(איין ראבבינער אלס טאגלאהנער.) אין דען אלטען צייטען ווار עס אים יידענטהומע ניכט זעלטען, דאס דיא נראב-טען געלעהרטען ווירד אידרער הענדע ארבייט זיך ערנעהרטען. אים "תלמיד" ווערדען דיא נאמען פעלער "תנאים" אונד "אמוראים" גענאנגט, ווילבע אלס גייאהלליכע האנדווערקער, אלס שוסטער אינד שמידע, זיך אידר בראד צו פערדיענען זוכטען. אין אינזערען מאנען איזט דיעס ניכט מעהר מעדע. אים זא אינזערעסאנטער דרייפט פאל-גענדע מיטטהיילונג זיין, ווילבע וואכען פאן אל-דען "ייענער בלעטטערן פערפענטליכט ווירד. אין ירושלים שטארב נעמליך דיעזער טאגע אין אייסרסט פאמער אינד געלעהרטער מאנ נאמענס ר' משה בימנארטען. דערזעלבע ווار אין קרעמזער (מעהרען) נעבאהען אינד ערהייב-טע אין אלטער פאן 64 יאהרען. אלס תלמיד דעס בעריהמטען חתם סופר זצ"ל אין פרעסבורג, ריזעטע ער שאן אין אינען אלטער פאן 21 יאהרען נאך דעם הילינען לאנדע. אנפאנגס וואהנטע ער אין צפת, שפעטער איבערזידעדלטע דערזעלבע יעדאך נאך ירושלים, וואו ער זיך אויך פערהייראטעטע. ביז מיטטערנאכט פערבראכטע ער אממער מיט לערנען אינד בעטען. פריה מארגענס זאה מאן דען פראממען געלעהרטען טעגליך פאן הויז צו הויז וואנדערן, וואו ער דיא לייטע איפיעקטע אים אין דיא סינאגאגע צום גאטטעס-דיענסטע צו אילען. אבוואהל זעהר ארם, נאהם ער דאך גיע איינע אונטערשטעצונג אן, וואנדערן ארבייטעטע אים גערינגען לאהן אלס טאגלאהנער. אללין דער פראממע מאגן פאנד זעלבסט אלס טאגלאהנער דיא האבסטע אכטונג אונד אנערקענונג, זא וואר ער בין אנס ענדע זיינעס לעבענס פארשטעהער דער "ידיש-אינגארישען נעמיינדע אין פאלעסטינא" (כולל איינגארן, עסטערריי, באהמען אז"ו). אלס ער שטארב, וואירדע אין ירושלים אללע ארבייט איינגעשטעללט, בין דיא "לויה" פאראיבער וואר. אין זאלבען מיסטערבוכלר דער ארבייטזאמקייט אונד גענוגזאמקייט פערדיענט עס, דאס זיין אנדענ-קען פיר אללע צייטען אין זעגענגעטעס בלייבען! (ער בעאבאכטעטע דען זאטץ: "אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות.")

"(מיס האנדלונג איינעס יודען ווירד איינען בעצירקס-ריבטער.) אים בעקעס-טשאבא ווירד זא-עבען פאלגענדער פאלל געמעלדעט: דער דאר-טע בעצירקס-ריכטער ליעס נעגען איינען גריזיגן אונד וואהלהאבענדען יודען, נאמענס אזריאל פפענהיימער, איינע אונטערזוכונג איינלייטען. — וועהרענד דעס פערהארעס, וואו דער גריזיגע מאגן זיינע שולדלאזיגקייט צו ערווייזען זוכטע, ריעף איהם דער בעצירקס-ריכטער ווידערהאלט צו: "דיא עלענדער בעטרעגער, דיא בזוט יא דער גראב-טע דיעב אים גאנצען קאמישאטע! ווארטע נור, דיא יידישער רייבער! עס ווערד פיר דיך בעססער גע-ווען צו קרעפירען, אלס אין מיינע הענדע צו-פאללען! איך דיעזע ווייזע זוכטע דער בעצירקס-ריכטער דעס אונגלוקליכען יודען צו איינעם גע-שטענדנים צו צווינגען. דערר פפענהיימער שטאנד ווא פערשטיינערט דא אונד זאגטע ערלייך: "אבער, הערר ריכטער, איך קאנן יא דאך קיין פערבעכען איינגעשטעהען, ווילבעם איך ניכט פערבראכט האבע. שאנען דיא דאך מיין גרייזגע הייסט: דאס זע זעהען יא, דאס איך אינשולדיג בין!" — ענטבראנגט פאפ צארנע שפאנגנ נין דער בע-

איס קרעמזער (מעהרען) נעבאהען אינד ערהייב-טע אין אלטער פאן 64 יאהרען. אלס תלמיד דעס בעריהמטען חתם סופר זצ"ל אין פרעסבורג, ריזעטע ער שאן אין אינען אלטער פאן 21 יאהרען נאך דעם הילינען לאנדע. אנפאנגס וואהנטע ער אין צפת, שפעטער איבערזידעדלטע דערזעלבע יעדאך נאך ירושלים, וואו ער זיך אויך פערהייראטעטע. בין מיטטערנאכט פערבראכטע ער אממער מיט לערנען אינד בעטען. פריה מארגענס זאה מאן דען פראממען געלעהרטען טעגליך פאן הויז צו הויז וואנדערן, וואו ער דיא לייטע איפיעקטע אים אין דיא סינאגאגע צום גאטטעס-דיענסטע צו אילען. אבוואהל זעהר ארם, נאהם ער דאך גיע איינע אונטערשטעצונג אן, וואנדערן ארבייטעטע אים גערינגען לאהן אלס טאגלאהנער. אללין דער פראממע מאגן פאנד זעלבסט אלס טאגלאהנער דיא האבסטע אכטונג אונד אנערקענונג, זא וואר ער בין אנס ענדע זיינעס לעבענס פארשטעהער דער "ידיש-אינגארישען נעמיינדע אין פאלעסטינא" (כולל איינגארן, עסטערריי, באהמען אז"ו). אלס ער שטארב, וואירדע אין ירושלים אללע ארבייט איינגעשטעללט, בין דיא "לויה" פאראיבער וואר. אין זאלבען מיסטערבוכלר דער ארבייטזאמקייט אונד גענוגזאמקייט פערדיענט עס, דאס זיין אנדענ-קען פיר אללע צייטען אין זעגענגעטעס בלייבען! (ער בעאבאכטעטע דען זאטץ: "אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות.")

"(מיס האנדלונג איינעס יודען ווירד איינען בעצירקס-ריכטער.) אים בעקעס-טשאבא ווירד זא-עבען פאלגענדער פאלל געמעלדעט: דער דארט-גע בעצירקס-ריכטער ליעס נעגען איינען גריזיגן אונד וואהלהאבענדען יודען, נאמענס אזריאל פפענהיימער, איינע אונטערזוכונג איינלייטען. — וועהרענד דעס פערהארעס, וואו דער גריזיגע מאגן זיינע שולדלאזיגקייט צו ערווייזען זוכטע, ריעף איהם דער בעצירקס-ריכטער ווידערהאלט צו: "דיא עלענדער בעטרעגער, דיא בזוט יא דער גראב-טע דיעב אים גאנצען קאמישאטע! ווארטע נור, דיא ידישער רייבער! עס ווערד פיר דיך בעססער גע-ווען צו קרעפירען, אלס אין מיינע הענדע צו-פאללען! איך דיעזע ווייזע זוכטע דער בעצירקס-ריכטער דעס אונגלוקליכען יודען צו איינעם גע-שטענדנים צו ווינגען. דערר פפענהיימער שטאנד ווא פערשטיינערט דא אונד זאגטע ערלייך: "אבער, הערר ריכטער, איך קאנן יא דאך קיין פערבעכען איינגעשטעהען, ווילבעם איך ניכט פערבראכט האבע. שאנען דיא דאך מיין גרייזגע הייסט: דאס זע זעהען יא, דאס איך אינשולדיג בין!" — ענטבראנגט פאפ צארנע שפאנגנ נין דער בע-

איס קרעמזער (מעהרען) נעבאהען אינד ערהייב-טע אין אלטער פאן 64 יאהרען. אלס תלמיד דעס בעריהמטען חתם סופר זצ"ל אין פרעסבורג, ריזעטע ער שאן אין אינען אלטער פאן 21 יאהרען נאך דעם הילינען לאנדע. אנפאנגס וואהנטע ער אין צפת, שפעטער איבערזידעדלטע דערזעלבע יעדאך נאך ירושלים, וואו ער זיך אויך פערהייראטעטע. בין מיטטערנאכט פערבראכטע ער אממער מיט לערנען אינד בעטען. פריה מארגענס זאה מאן דען פראממען געלעהרטען טעגליך פאן הויז צו הויז וואנדערן, וואו ער דיא לייטע איפיעקטע אים אין דיא סינאגאגע צום גאטטעס-דיענסטע צו אילען. אבוואהל זעהר ארם, נאהם ער דאך גיע איינע אונטערשטעצונג אן, וואנדערן ארבייטעטע אים גערינגען לאהן אלס טאגלאהנער. אללין דער פראממע מאגן פאנד זעלבסט אלס טאגלאהנער דיא האבסטע אכטונג אונד אנערקענונג, זא וואר ער בין אנס ענדע זיינעס לעבענס פארשטעהער דער "ידיש-אינגארישען נעמיינדע אין פאלעסטינא" (כולל איינגארן, עסטערריי, באהמען אז"ו). אלס ער שטארב, וואירדע אין ירושלים אללע ארבייט איינגעשטעללט, בין דיא "לויה" פאראיבער וואר. אין זאלבען מיסטערבוכלר דער ארבייטזאמקייט אונד גענוגזאמקייט פערדיענט עס, דאס זיין אנדענ-קען פיר אללע צייטען אין זעגענגעטעס בלייבען! (ער בעאבאכטעטע דען זאטץ: "אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות.")

"(מיס האנדלונג איינעס יודען ווירד איינען בעצירקס-ריכטער.) אים בעקעס-טשאבא ווירד זא-עבען פאלגענדער פאלל געמעלדעט: דער דארט-גע בעצירקס-ריכטער ליעס נעגען איינען גריזיגן אונד וואהלהאבענדען יודען, נאמענס אזריאל פפענהיימער, איינע אונטערזוכונג איינלייטען. — וועהרענד דעס פערהארעס, וואו דער גריזיגע מאגן זיינע שולדלאזיגקייט צו ערווייזען זוכטע, ריעף איהם דער בעצירקס-ריכטער ווידערהאלט צו: "דיא עלענדער בעטרעגער, דיא בזוט יא דער גראב-טע דיעב אים גאנצען קאמישאטע! ווארטע נור, דיא ידישער רייבער! עס ווערד פיר דיך בעססער גע-ווען צו קרעפירען, אלס אין מיינע הענדע צו-פאללען! איך דיעזע ווייזע זוכטע דער בעצירקס-ריכטער דעס אונגלוקליכען יודען צו איינעם גע-שטענדנים צו ווינגען. דערר פפענהיימער שטאנד ווא פערשטיינערט דא אונד זאגטע ערלייך: "אבער, הערר ריכטער, איך קאנן יא דאך קיין פערבעכען איינגעשטעהען, ווילבעם איך ניכט פערבראכט האבע. שאנען דיא דאך מיין גרייזגע הייסט: דאס זע זעהען יא, דאס איך אינשולדיג בין!" — ענטבראנגט פאפ צארנע שפאנגנ נין דער בע-

צירקס-ריכטער איך, צערערטע דען אלטען מאגן אם שנורר-בארטע אינד פערזעצטע איהם דריי ריפפען-שטאפען. דער גריזיגע מאגן שריע פאר שמערצען ליוט איך אינד ערזוכטע, דאס מאן איס איינען אראב שיקע, דא איהם אנוואהל זייא. איך איינען ווינק דעם בעצירקס-ריכטערס איל-טען מעהרערע פאגוריען הערבייא, וואפען איבער דען אהנעהען קרענקליכען מאגן איינען מאנטעל אינד שלעפפטען איהן אין דען קערקער, וואו ער בעיאסטלאן צוזאממענשטרצטע. ערסט נאך מעה-רערען שטונדען ערוואכטע ער ווידער, דאך איזט זיין צושטאנד איין בעדענקליכער. איין היזיגעס בלאטט "עמזעטע הירארדי" פראגט: וואהרים דענן דער הערר ריסטע - מינסטער ניכט דארייבער וואכט, דאס איין ריכטער קיינע זאלכע גייאלט-אקטע פעראיבע! האפפענטליך ווירד דיא רעגיע-רונג דיעזעס אינמענשלכען בעצירקס-ריכטער דיא וואהלפערדיענטע שטראפע באלד צוקאממען לאססען.

"(איין פערפהלטער שים מיט טרייריגעם איסגאנג.) דיא שטאדט מאסבאר אין דייטשלאנד וואר אם 21-טען יענגער איינעס אינגליקס-פאללעס וועגען אין אינגהייערער אייפפענונג. דער ידיישע אראב, הערר דר' ארטליעב זאס נעמליך מיט איינעס גערייכטס-בעאמטען אין איינעס נאסטהויזע, וואו זיא מיט איינאנדער דרינגענדעס צו בעשפרעכען האט-טען. פלאטצליך פיעל איין שים דורכס פענסטער — אינד דער ידיישע אראב שטרעצט איינגע-בליקליך טאדט צוזאממען. בים פערהאר נאך דער מארדער אן, דאס ער זעלבסט דען טרייריגען איסגאנג זיינעס פעהל-שיסעס טיעף בעדויערט. ער בעאבזיכטיגט ניכט דען ידישען אראב צו ערשיעסען, זאנדערן דען גערייכטס-בעאמטען, ווייל ער איהן פאר קוראצעס צו איינער געפענגנים-שטראפע פערארטהיילט האטטע. עס ווירד ערזאך בערייכטעט, דאס דער מארדער אן וואהנזין ליידע. פאר מעהרערען וואהרען ווار דערזעלבע אין איי-נעם אירדען-הייזע, וואו ער וואהל געהיילט ווארדען, דאך איינען "נייען וואהן" אין זיך איפפנאהם. דא איין אראב איהן אין דעם אירדענהייזע "עלעק-טריזיטי" האטטע, ערעטע ער זיך איין, דער אראב האבע איהם אין דען קאפפ געשאסען, דער ווא-הנזיגע ציינע האטטע ער איינען אנגעהייערן האט נעגען אללע אראבע. איהם דען מאגן אויפגעשניטען, דער אראב בע-טרייבט, זא ליעפפערטע ער דען בעייין, דען מאר-דער ניע פעראורטהיילט געהאבט צו האבען. וואהרשיינליך איזט דעם מארדער, נאכדעם ער דען אנגעליכען אראב ערשאסען, דער וואהנ-זיגע איהם דעם קאפפ געגאנגען. אים דאהער זיינע

דאס מיסטעל צור בעפרייאונג דעס קראנקענען אין דיא האנד צו נעבען. אנטער דער בערענונג. דאס דער קאנזע דען יודען-אויסרייבונגס-בעפעהל צוריקצעהע. ווען ער נון דעם קאנזע דיא וואהרהייט איבער דעם אבשאפ-מונג ענטדעקט העטטע. ווערען פיינען אונד דעם פייא אונד גליקלך, דאס יודענהום העטטע וואהל אייגע ווערלאר-ען, דאפ אבער ווערען העטטע אין 300000 יידישע ווערלען פייא אים לאנדע נעבליעבען.

נון ווار איהם אויך דא אין נאסער שפרייר דורך דיא רעגונג נעשעהען, דער פיינען ווار דורך דעמאס אויסשפרך בעפרייט. אל המון וואסטע עס וואהל, דאס דיינע מאכטע נעראגען דאס. ווייל דיא דורך אללעלייא ע-פעסטונס-בשטעל דער אינקווייזאטאר לינע מיטטעל; אבער דיא זאכע איזט אינמאל געשעהען אונד אין איהר לאסט דך ניכט מעהר עוערען.

דער נאפ-אינקווייזאטאר מעקטע נון אייגען נראנ-קען-שטיים אים קאפפטע אל המון; ער מעקטעט דיינע דאנגערנדע שטיممע אינד ראנפט מיטליידפפאל; נון אל המון! ווענט ווייסט דוא, וואס דאס הייסט, אייגע נע-לייבטע פרייהייט מאכטע אין דען פלאממען שפרייבען צו דערן. ווי ווער אללין, דוא שטעהקטע מיר דאך מיינע בשטע. בייא דייגער עיסטען נעפאנגענגאהבע ראנטעסט דוא. מיין קינד לעבען נאך אונד דוא ווייסטע, ווא עס ווא. א לאס-טע פון מיר דיין פאטער-הערין ערווייזען. לאסס מיר דאס לעטצ-טע צייטל מיינער ווינטע נאך ערייכען, אונד אנדע, ווא מיינ מאכטע ווא? דוא ווייסט, איך דאבע אללין פער-גיינגען דיעזער ווערלד אונד ענטאנגט פיהרען אין לעבען דער

מאן פיאנע דאס מערבען אין איינע אנדערע צעל-לע, מיינטיינגען אין איינע צעללע דעס שפיטאלעס. אונד בייגנע ווא איס אידער אהנמאכט, ווא מוס לעבען. דא-מיט אידר עיסט דאס הייליגע אינקווייזיציאנס-גיריכט דאס לעבען נעהמען קאנגע. דורך דען אויסשפרוך אידעס אי-נגען מורדעס ווירד ווא דעס שיסערהייפען איבערגעבען; דער פיינען אונס פיינבליכען, בליבט אבער בין נאך פאללשטרקונג דיעוגס מארדס-אויסהיילעס אין ווינעס אי-נגען פאלאסטס נעפאנגען!"

פאן דא בענאב ווד נון דער נאפ-אינקווייזאטאר מראמאס דע מארקווינמארא אין דיא מערקע-עעללע. ווא אל המון נעפאנגען ווار.

אל המון שרייגטע צוזאמען, אלס ער יעטצט ווידער דיעוגע דיעוגעס-הויסטאגן ערבליקטע.

נאך אייגע צעמליך לאנגען פיינליכען שטילל ערגיפ דער נאפ-אינקווייזאטאר דאס ווארט אונד זאגטע: "אבען קאמטע אוד פאפ האטען אינקווייזיציאנס-גיריכטע ווא מאן דיינע מאכטע צום מארד ווירד דיא פלאממען פערהייליגט!"

"אונד דען פיינען?" פראגטע אל המון.

"דער פיינען ווארד דען אויסשפרוך דיינער אייגענען מאכטע פיינגעשפאנען, ווא נעשטאנד, דאס נור ווא אידן פערדיינטע. — עס שטעהט דיר פרייא, נאך דיינע מאכטע צו ערגיין. דאמיט דיא דיך ערלכסט פאן אידרעס נעשטענדיגסטע איבערצייגונגס."

אל המון ווار נון נאנץ צוזאממענגעבראכען. דיינע לעטצטע האפפנונג ווار נעשווינדען. ער ריכטעטע נאך איממער דאייף, דיך צום קאנזע פיהרען צו לאססען, איהם

דאס מיסטעל צור בעפרייאונג דעס קראנקענען אין דיא האנד צו נעבען. אנטער דער בערענונג. דאס דער קאנזע דען יודען-אויסרייבונגס-בעפעהל צוריקצעהע. ווען ער נון דעם קאנזע דיא וואהרהייט איבער דעם אבשאפ-מונג ענטדעקט העטטע. ווערען פיינען אונד דעם פייא גליקלך, דאס יודענהום העטטע וואהל אייגע ווערלאר-ען, דאפ אבער ווערען העטטע 300000 יידישע ווערלען פייא אים לאנדע נעבליעבען.

נון ווار איהם אויך דא אין נאסער שפרייר דורך דיא רעגונג נעשעהען, דער פיינען ווار דורך דעמאס אויסשפרך בעפרייט. אל המון וואסטע עס וואהל, דאס דיינע מאכטע נעראגען דאס. ווייל דיא דורך אללעלייא ע-פעסטונס-בשטעל דער אינקווייזאטאר לינע מיטטעל; אבער דיא זאכע איזט אינמאל געשעהען אונד אין איהר לאסט דך ניכט מעהר עוערען.

דער נאפ-אינקווייזאטאר מעקטע נון אייגען נראנ-קען-שטיים אים קאפפטע אל המון; ער מעקטעט דיינע דאנגערנדע שטיممע אינד ראנפט מיטליידפפאל; נון אל המון! ווענט ווייסט דוא, וואס דאס הייסט, אייגע נע-לייבטע פרייהייט מאכטע אין דען פלאממען שפרייבען צו דערן. ווי ווער אללין, דוא שטעהקטע מיר דאך מיינע בשטע. בייא דייגער עיסטען נעפאנגענגאהבע ראנטעסט דוא. מיין קינד לעבען נאך אונד דוא ווייסטע, ווא עס ווא. א לאס-טע פון מיר דיין פאטער-הערין ערווייזען. לאסס מיר דאס לעטצ-טע צייטל מיינער ווינטע נאך ערייכען, אונד אנדע, ווא מיינ מאכטע ווא? דוא ווייסט, איך דאבע אללין פער-גיינגען דיעוגער ווערלד אונד ענטאנגט פיהרען אין לעבען דער

מאן פיאנע דאס מערבען אין איינע אנדערע צעל-לע, מיינטיינגען אין איינע צעללע דעס שפיטאלעס. אונד בייגנע ווא איס אידער אהנמאכט, ווא מוס לעבען. דא-מיט אידר עיסט דאס הייליגע אינקווייזיציאנס-גיריכט דאס לעבען נעהמען קאנגע. דורך דען אויסשפרוך אידעס אי-נגען מורדעס ווירד ווא דעס שיסערהייפען איבערגעבען; דער פיינען אונס פיינבליכען, בליבט אבער בין נאך פאללשטרקונג דיעוגס מארדס-אויסהיילעס אין ווינעס אי-נגען פאלאסטס נעפאנגען!"

פאן דא בענאב ווד נון דער נאפ-אינקווייזאטאר מראמאס דע מארקווינמארא אין דיא מערקע-עעללע. ווא אל המון נעפאנגען ווار.

אל המון שרייגטע צוזאמען, אלס ער יעטצט ווידער דיעוגע דיעוגעס-הויסטאגן ערבליקטע.

נאך אייגע צעמליך לאנגען פיינליכען שטילל ערגיפ דער נאפ-אינקווייזאטאר דאס ווארט אונד זאגטע: "אבען קאמטע אוד פאפ האטען אינקווייזיציאנס-גיריכטע ווא מאן דיינע מאכטע צום מארד ווירד דיא פלאממען פערהייליגט!"

"אונד דען פיינען?" פראגטע אל המון.

"דער פיינען ווארד דען אויסשפרוך דיינער אייגענען מאכטע פיינגעשפאנען, ווא נעשטאנד, דאס נור ווא אידן פערדיינטע. — עס שטעהט דיר פרייא, נאך דיינע מאכטע צו ערגיין. דאמיט דיא דיך ערלכסט פאן אידרעס נעשטענדיגסטע איבערצייגונגס."

אל המון ווار נון נאנץ צוזאממענגעבראכען. דיינע לעטצטע האפפנונג ווار נעשווינדען. ער ריכטעטע נאך איממער דאייף, דיך צום קאנזע פיהרען צו לאססען, איהם

דאס מיסטעל צור בעפרייאונג דעס קראנקענען אין דיא האנד צו נעבען. אנטער דער בערענונג. דאס דער קאנזע דען יודען-אויסרייבונגס-בעפעהל צוריקצעהע. ווען ער נון דעם קאנזע דיא וואהרהייט איבער דעם אבשאפ-מונג ענטדעקט העטטע. ווערען פיינען אונד דעם פייא גליקלך, דאס יודענהום העטטע וואהל אייגע ווערלאר-ען, דאפ אבער ווערען העטטע 300000 יידישע ווערלען פייא אים לאנדע נעבליעבען.

נון ווار איהם אויך דא אין נאסער שפרייר דורך דיא רעגונג נעשעהען, דער פיינען ווار דורך דעמאס אויסשפרך בעפרייט. אל המון וואסטע עס וואהל, דאס דיינע מאכטע נעראגען דאס. ווייל דיא דורך אללעלייא ע-פעסטונס-בשטעל דער אינקווייזאטאר לינע מיטטעל; אבער דיא זאכע איזט אינמאל געשעהען אונד אין איהר לאסט דך ניכט מעהר עוערען.

דער נאפ-אינקווייזאטאר מעקטע נון אייגען נראנ-קען-שטיים אים קאפפטע אל המון; ער מעקטעט דיינע דאנגערנדע שטיممע אינד ראנפט מיטליידפפאל; נון אל המון! ווענט ווייסט דוא, וואס דאס הייסט, אייגע נע-לייבטע פרייהייט מאכטע אין דען פלאממען שפרייבען צו דערן. ווי ווער אללין, דוא שטעהקטע מיר דאך מיינע בשטע. בייא דייגער עיסטען נעפאנגענגאהבע ראנטעסט דוא. מיין קינד לעבען נאך אונד דוא ווייסטע, ווא עס ווא. א לאס-טע פון מיר דיין פאטער-הערין ערווייזען. לאסס מיר דאס לעטצ-טע צייטל מיינער ווינטע נאך ערייכען, אונד אנדע, ווא מיינ מאכטע ווא? דוא ווייסט, איך דאבע אללין פער-גיינגען דיעוגער ווערלד אונד ענטאנגט פיהרען אין לעבען דער

(פארזוועזונג פאלגט.)

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(אלערהאכסטע שפענדע.)

זיינע מאיעסטעט דער קאניג האט צו נוסטען דער אבגעבראנטען ייִדישען שולע (תלמוד תורה) אין זמארוי דען בעטראג פאָן 200 גולדען געשענקעט.

*(הייטערעס אין טרוירי-גען צייטען.) דא עס מיט דען פערהאנד-לונגען בעטרעפֿפֿט דער באנק-פֿראגע נאָך איממער רעכט טרוירג איסזיעהט, זא זוכט מאן זיך געגענ-וויטיג דורך איניגע געלונגענע וויטצע צו עדהי-טערן. אבער אין געשעפֿטער צווישען גראָפֿ פֿ-ראשי, מיניסטער - פֿרעזידענט טים א אונד דעם מיניסטער אם קאיזערליכען האָפֿ זיגענקהיים, ווערכעם דיעזער טאגע אין ווען שטאטגעפֿונדען, ווירד נעמליך פאָלגענדעס בעריכטעט: טיסאָ ערגערטע זיך זעהר איבער דען שלעכטען פֿאָרטגאנג דער באנק-פֿערהאנדלונגען אונד בעפֿאנד זיך דעסהאלב אין זעהר טרוירגער שטימונג. גראָפֿ אנדראשי מערקטע דיעס אונד זאגטע מיט פֿרעגס לעכעלן: «אבער זיא דאך ניכט זא טרוירג, פֿיינער טיסאָ! זיא וויסט יאָ, דאס איך איך דאס גלוק, אדער בעססער: דאס אנגליק האטטע, אונגאריישער מיניסטער-פֿרעזידענט צו זיין. זיא מוסטע איך אין דעם 1867-ער איינגליך ארבייטען. עס וואָרען רעכט בישטעדע פֿיללען, וועלכע איך דא פֿערשלוקען מוסטע. דיא וואָרסט דאמאלס דער פֿיהרער דער לינקען פֿאָרטיא אונד האטטעסט קיין אנדרעס שטרעבען, אלס מיר דיעזע בישטעדען פֿיללען «אָמאָגליך» נאָך בישטע-דער, צו מאכען. נון גוט! יעטצט בזוכ דיא מינס-טער-פֿרעזידענט אונד איך וויללס ניכט לייגנען, דאס עס מיר פֿאָסט צור פֿרייד געריכט, עס מיט-אנזעהען צו מאכען. וויא איך דיא ערגליך דיא בישטעדען פֿיללען שלוקען מוסט. דיא האָסט אלס פֿיהרער דער לינקען פֿאָרטיא גלוקליך געלעבט, נון זאָלסט דיא יעטצט ערפֿאהרען, וויא דאס לע-בען איינעס אונגליכען מיניסטער-פֿרעזידענטען איסזיעהט!» — טיסאָ האָרט דיעזע שטרעלדען וויאָרטע צו, פֿערצאג דען מונד צו איינעס בישטעדען לעכעלן אונד זאגטע זאָדאנן: «האָרע דאָך, פֿיינער אנדראשי, דיא האָסט עס געשיכט געמאכט, דיא האָסט נעמאריגע ערגעהלט פֿאָן דען בישטעדען פֿיללען, וועלכע מאן אלס אונגאריישער מיניסטער-פֿרעזידענט שלוקען מוס. דיא האָסט דיר געדאכט: עס מאגע אויך איין אנדערער דיעזעס אמט בע-גלייטען אונד עבענפֿאָלס בישטעדע פֿיללען שלי-הען. דאס ערגענגערט מיך אן פֿאָלגענדע קאָמישע געשיכטע פֿאָן ד יִ ק אונד פֿ אָ ט. דיעזע צוויי מענגער מיט דען קורצען נאמען וואָרען איס איר-

לאנד. וועגען פֿערפֿאָלגונגען וויטעגס דער דאָרט-גען רעגערונג «אנדערטען זעלבע נאָך אמעריקא איס. אין אמעריקא זעהען דיא שפֿיזען נאָכען אנ-דערס איס אלס אין איראלאנד. בייד אי איס אנדע-רע קעהרטען אין נעי-יאָרק אין איין גראָסעס נאסטהויז איין. דא פֿאָנדען זיא איס דעס געדעק-טען טיטע נאָך אמעריקאנישעס בריכע אללערליי סאלאס, עסס-נוד-קען, ראָטהע ריבען, ווענ אונד געריעבענען קרען. פֿ אָ ט העלט דען נעריעבע-גען קרען בראָס פֿיר געריעבענע ערד-אפֿפֿעל, וויא זאָלכע אין איראלאנד צובערייטעט ווערדען. ער נאהם איינען פֿאָללען לעפֿפֿעל דאָפֿען אונד פֿער-שלאגט אללעס אייך איינמאל. ד יִ ק ווערד וואָר פֿאָרזיכטיגער: ער וואָרטעט געמליך, ביז זיין פֿיינער פֿאָן דען איהם אינבעקאנגטען שפֿיזען עס-וואס גענאָססען האבען ווערדע. דאָך מערקטע ער, דאס זיין פֿיינער פֿ אָ ט איממער דאָטהער אונד דאָטהער ווירד, זא דאס איהם דיא טהרענגען רינגען. דאס בעפֿערמעטעט איהן אונד ער פֿראגטע מיט אינגיגער טהילנאהמע: «וואָס וויינסט דיא דענן, דא דיא בייא זאָלך, פֿייבער טאָפֿפֿער ווטצט?» פֿ אָ ט ערָאָך, דעס עס ניכט אנגענעהם וואָר, דאס ער אללין אין דען שאָפֿען קרען געבייסען, אונד דאהער אויך וויינען פֿיינער צום קרעג-עסען פֿערלייטען לאָפֿפֿעל דיעזער הערלריכען שפֿיזע, דיא אך עבען געקאָסטעט, אין זיינען אל-טען טאגען רעכט גוט ערקוויקט האבען!» — דורך דיעזע אייסערונג לוגט זיך ד יִ ק פֿערלייטען, נאהם עבענפֿאָללס אינען לאָפֿפֿער כרען אונד שטאָפֿפֿטע זיך דען מונד פֿאָל. אללמיין אלס וועגען ער פֿ יִ ע ר נעשליקט העטטע, בעגאנן ער פֿלאטצליך צו הוסטען, צו נעזעגן אונד וואָר דעס ערשטיקען נאהע. זיין געזיכט וואָר אויך אינמאל פֿאָן טהרענען איבערשטראָמט. פֿ אָ ט לעבערטע שאדענפֿראָה אונד זאגטע: «וואָרום וויינסט דענן דיא בייא דיעזעס הערלריכען בוסטען?» ערגערליך ערוויידערטע ד יִ ק: «איך וויינע נור דעסהאלב, ווייל עס מיר ל יִ י ד איז, דאס דיין פֿאָטער נאר זא אללין אין איראלאנד איפֿגעכנוספֿפֿט וואָר-דע; עס וועגע בעססער געוועזען, וועגן מאן אויך דיך, אלס טייען זאָהן, אן דער זייטע וויינעס פֿאָ-טערס איפֿגעכנוספֿפֿט העטטע!» — דיעזער שטי-בעלגדע וויטען, וועלכער נעגען אנדראשי גערעד-טעט וואָר, ריעף איינע אללגעמייגע הייטערקייט הערפֿאָר. יעטצט בעגאנן אבער מיניסטער וועגק-הייס אונד זאגטע: «עס איזט וואָהר, מיינע פֿייגדע, זא איין אונגאריישער מיניסטער-פֿרעזידענט מיס אבער בישטעדע פֿיללען, באלד ווערדע שאפֿפֿען קרען שלוקען, אבער עגלייך איזט דיא זאכע ניכט גאר זא געפֿעהרלך. זא איין מיניסטער-פֿרעזידענט פֿרכטעט יא איינגעטלך נור דיא «אפֿפֿענטליכע מיינונג» אים לאנדע. ער דענקט זיך, וועגן איך דעס אדער ענעס נאכגעבע, זא קאָנגטע מאן אללע שלד פֿיר דען אינגנסטיגען אייסגלוק אויף מיך וועלצען, וויא יעדאָך דיא באנק-פֿראגע בעטרעפֿפֿט, איזט זא עטוואס ניכט מעהר צו פֿרכטען. אונד דא מיס איך איך איינע פֿליינע, אבער לוסטיגע גע-שיכטע ערצעהלען. איין יונגער עהע-מאנן האטטע נור דען איינען וואונש, דאס ער ניכט מיט מונדעריגען אבערפֿאָללען ווערדע. איינעס טאגעס ענטדעקטע איהם עדאָך זיין יונגעס ווייב מיט שווערעס הער-צען, דאס דיא שוואנגער איזט. — אים ערסטען איינגענבליק וואָר ער אויסער זיך וועגען דיעזער מיסטהיילונג. באלד עדאָך בעזאנן ער זיך אונד זאגטע צו זיינער יונגען פֿייא: «האָרסט דיא ווייב, דיא זאכע לאָסט זיך נון ניכט אנדערס מאכען, דאס אונגליק איזט לידער אונפֿערמיידלך. אבער אי-נעס מיס איך דיר זאגען: דאס מונד מיס — איין ק נ אב ע יין!» היערויף וואנדטע ער זיך אונ-ווילליג אים אונד גינג צו זיינער ארבייט. מעהרערע מאָנאטע שפּעטער בעגאנן דיא פֿייא צו קריגען, אללין זיא וועלצטע זיך בעריגיס דריא טאגע אונד דריא נעכטע אונטער דען העפֿטיגסטען שמערצען, אהנע ענטבינדען צו לאָגען. עס וואָר איין יונגע האפֿפֿנונג מעהר פֿאָר-האנדען, דיא אונגליכליכע פֿייא אם לעבען צו ערהאלטען. דא גינג דער מאן פֿערצייפֿעלט אונד הענדע ריינגענד אויף אב אים צימער אונד הייעט: «דיא ליעבער נאָטט, עס איזט מיר שאָן אללעס גאנץ רעכט, עס דאָממט אין קאָבע, עס דאָממט אין מערבען . . . אָר! דאס ערגליך נור «דאס איממער דאָממען מאגע!» גאנץ זא איזט עס מיט דער «אפֿ-פֿענטליכען מיינונג» אין אונגאָרן, אנפֿאנגס וואָל-טע מאן גאר פֿאָן דייגעס אייסגליכע וויסען, שפּעטער שריי מאן ווידער: «יענען שאָן איין אייסגליך דאָממט, זא מיס ער איין «נוסטיגער» זיין!» אללין דער אייסגליכס-פֿערזוך בעצייכנד דער באנק-פֿראגע ווערט שאָן זא לאנגע, דיא שמערצען זינד שאָן זא גראָס אונד געפֿעהרלך, דאס דיא «אפֿפֿענטליכע מיינונג» אין אונגאָרן גליך יעגעס עהע-מאנגע פֿערצווייפֿלונגפֿאָלל איס-ריפֿט: «אב דער אייסגליך נוסטיג אדער אונגנס-טיג, עס איזט מיר שאָן אללעס רעכט «יענן ענד-ליך דאָך נור «אונגעד עטוואס» דאָממט!» —

לאנד. וועגען פֿערפֿאָלגונגען וויטעגס דער דאָרט-גען רעגערונג «אנדערטען זעלבע נאָך אמעריקא איס. אין אמעריקא זעהען דיא שפֿיזען נאָכען אנ-דערס איס אלס אין איראלאנד. בייד אי איס אנדע-רע קעהרטען אין נעי-יאָרק אין איין גראָסעס נאסטהויז איין. דא פֿאָנדען זיא איס דעס געדעק-טען טיטע נאָך אמעריקאנישעס בריכע אללערליי סאלאס, עסס-נוד-קען, ראָטהע ריבען, ווענ אונד געריעבענען קרען. פֿ אָ ט העלט דען געריעבע-גען קרען בראָס פֿיר געריעבענע ערד-אפֿפֿעל, וויא זאָלכע אין איראלאנד צובערייטעט ווערדען. ער נאהם איינען פֿאָללען לעפֿפֿעל דאָפֿען אונד פֿער-שלאגט אללעס אייך איינמאל. ד יִ ק ווערד וואָר פֿאָרזיכטיגער: ער וואָרטעט געמליך, ביז זיין פֿיינער פֿאָן דען איהם אינבעקאנגטען שפֿיזען עס-וואס גענאָססען האבען ווערדע. דאָך מערקטע ער, דאס זיין פֿיינער פֿ אָ ט איממער דאָטהער אונד דאָטהער ווירד, זא דאס איהם דיא טהרענען רינגען. דאס בעפֿערמעטעט איהן אונד ער פֿראגטע מיט אינגיגער טהילנאהמע: «וואָרום וויינסט דיא דענן, דא דיא בייא זאָלך, פֿייבער טאָפֿפֿער ווטצט?» פֿ אָ ט ערָאָך, דעס עס ניכט אנגענעהם וואָר, דאס ער אללין אין דען שאָפֿען קרען געבייסען, אונד דאהער אויך וויינען פֿיינער צום קרעג-עסען פֿערלייטען לאָפֿפֿעל דיעזער הערלריכען שפֿיזע, דיא אך עבען געקאָסטעט, אין זיינען אל-טען טאגען רעכט גוט ערקוויקט האבען!» — דורך דיעזע אייסערונג לוגט זיך ד יִ ק פֿערלייטען, נאהם עבענפֿאָללס אינען לאָפֿפֿער כרען אונד שטאָפֿפֿטע זיך דען מונד פֿאָל. אללמיין אלס וועגען ער פֿ יִ ע ר נעשליקט העטטע, בעגאנן ער פֿלאטצליך צו הוסטען, צו נעזעגן אונד וואָר דעס ערשטיקען נאהע. זיין געזיכט וואָר אויך אינמאל פֿאָן טהרענען איבערשטראָמט. פֿ אָ ט לעבערטע שאדענפֿראָה אונד זאגטע: «וואָרום וויינסט דענן דיא בייא דיעזעס הערלריכען בוסטען?» ערגערליך ערוויידערטע ד יִ ק: «איך וויינע נור דעסהאלב, ווייל עס מיר ל יִ י ד איז, דאס דיין פֿאָטער נאר זא אללין אין איראלאנד איפֿגעכנוספֿפֿט וואָר-דע; עס וועגע בעססער געוועזען, וועגן מאן אויך דיך, אלס טייען זאָהן, אן דער זייטע וויינעס פֿאָ-טערס איפֿגעכנוספֿפֿט העטטע!» — דיעזער שטי-בעלגדע וויטען, וועלכער נעגען אנדראשי גערעד-טעט וואָר, ריעף איינע אללגעמייגע הייטערקייט

פאָלליעטאָן.

דער שטערן-זוהער.

(50, פֿאָרזעטצונג.)

דער נאָאָ-אינקווייזיטער שפּאנר איינע ווילע נאָכ-דענקענד, זאה דאס מערקען מערמאלס אן, וואס דען קאָ-דינאל מיטענעס זעהר בעפֿרעמדעט.

«אנו! רעכא! וואָרום דיא שאָן אינמאל אין מא-לאנא?» (פֿאנגט טהאָמאס וויטער.)

«איך וויסטע מיך ניכט צו ערינגערן!» (ערוויידע-טע רעכא.)

«וואָ איזט דיינע מוטטער?»

«האבע אייך שאָן בייס ערסטען פֿערהאָרע נעזאגט, דאס איך מיינע מוטטער ניכט פֿאנגטע. איך וואָר נאָך איין קינד, אלס איך דיא פֿערלאָר; זא ערצעהלטע מיר מיין פֿאָ-טער. — — אבער נונו! איך בישטע, מיך היער קיינעס ווייטער פֿערהאָרע צו אונטערצעהען. אבען בייס נעריכטע ווילל איך אללעס צור בעפֿייאנג דעס פֿינגען זאגען — אונד דאנן זאָללען מיינע ליעבען אויף עיינ פֿער-שטומפֿען.»

העטטע זיך דער קאָפֿפֿ דעס נאָאָ-אינקווייזיטאָרס ניכט אונטער מיס זיינען בראנד- אונד שלאכט-אפֿפֿען בעשעפֿטיגט, וועגע זיין מהוריישעס הערץ ניכט נאר זא ווייס פֿערקאָמען; דאנן העטטע ער נעוויס זעלבסט דאריבע קאָממען קאָנגען, דאס דיעזע אונגליכליכע הויר ייגע טאָכ-טער אויס. אבער זיין פֿערשטאנד וואר נור נעטעפֿפֿט צום אויסאָרשען דער קעטצער. צור פֿערדרעהונג אהרער אויס-זאגען, זיין הערץ וואר שטיינע, זיין נעפֿיהל וואר לעגנטס

פאָלליעטאָן.

דער שטערן-זוהער.

(50, פֿאָרזעטצונג.)

דער נאָאָ-אינקווייזיטער שפּאנר איינע ווילע נאָכ-דענקענד, זאה דאס מערקען מערמאלס אן, וואס דען קאָ-דינאל מיטענעס זעהר בעפֿרעמדעט.

«אנו! רעכא! וואָרום דיא שאָן אינמאל אין מא-לאנא?» (פֿאנגט טהאָמאס וויטער.)

«איך וויסטע מיך ניכט צו ערינגערן!» (ערוויידע-טע רעכא.)

«וואָ איזט דיינע מוטטער?»

«האבע אייך שאָן בייס ערסטען פֿערהאָרע נעזאגט, דאס איך מיינע מוטטער ניכט פֿאנגטע. איך וואָר נאָך איין קינד, אלס איך דיא פֿערלאָר; זא ערצעהלטע מיר מיין פֿאָ-טער. — — אבער נונו! איך בישטע, מיך היער קיינעס ווייטער פֿערהאָרע צו אונטערצעהען. אבען בייס נעריכטע ווילל איך אללעס צור בעפֿייאנג דעס פֿינגען זאגען — אונד דאנן זאָללען מיינע ליעבען אויף עיינ פֿער-שטומפֿען.»

העטטע זיך דער קאָפֿפֿ דעס נאָאָ-אינקווייזיטאָרס ניכט אונטער מיס זיינען בראנד- אונד שלאכט-אפֿפֿען בעשעפֿטיגט, וועגע זיין מהוריישעס הערץ ניכט נאר זא ווייס פֿערקאָמען; דאנן העטטע ער נעוויס זעלבסט דאריבע קאָממען קאָנגען, דאס דיעזע אונגליכליכע הויר ייגע טאָכ-טער אויס. אבער זיין פֿערשטאנד וואר נור נעטעפֿפֿט צום אויסאָרשען דער קעטצער. צור פֿערדרעהונג אהרער אויס-זאגען, זיין הערץ וואר שטיינע, זיין נעפֿיהל וואר לעגנטס

ערשאָרבען — אונד זא פֿיהרטע ער זעלבסט ייגע טאָכ-טער צום לעפֿצטען פֿערהאָרע בייס אינקווייזיטאָנס-נעריכט.

אבען בייס אינקווייזיטאָנס-נעריכטע האטטע נון ענגא מיס קרייצען וואָרען דאס «נעשטענדיס» אבגעלעגט. דאס זיא נור דורך בעזאָנדערע ציבער-קיגסע, דענען קיינער ווידערשטעהען קאָנן, דען פֿיינגען פֿערלייטעגס; דאס זיא אבער דען פֿיינגען נעמאלס אייפֿיכטיג ליעבטע.

«דיא לייגסט ענגא! דאס אייזט דיא ערסטע לינע אין דייגעס לעבען!» (דיעס פֿראָפֿעזאָר פֿיינגען דאָך וואָר דער זיך צו רעכא פֿיסען שטרעבטע.) דיא האטטס מיך ליידער נעמאלס עגלעכע. וואָלטעסט מיך ניכט אינמאל אין לוע-בעס-האָפֿפֿנונגען וויעגען; אבער איר ליעבע דיר נאָך דייגע מיס נאָכטער אינגנקיס. נור דיא נעוויאלס וואָלל מיך פֿאָן דיר טרענגען, מאן וויסט מיך פֿאָן הער וועג — אונד דייגע אין עגס שטיפֿערהאָפֿען; מאן וויסט מיר נעליעב פֿיר נעליעב, אדער פֿיר אדע. אונד מיין לעפֿצטער הייר וואָלל עס דייגן איך ליעבע דיך, רעכא! איך ליעבע!»

«יעטצט איהר, דייגע דער צייבער דיעזער פֿערראטטטען ווידען-ריינע וויסטס! (דיעס קאָרדינאל בעמע-נעס) איהר פֿאָטער, דער צייבערע, האט דאס נעסטאהן! — עגרעס איהן דייגע שאָן דיעזער נעפֿערלייכען שטעללע.»

«הייליגער פֿאָטער! (דיעס דער פֿיינגען מיס נעמעטטער שטיטמע.) אין שאָנען אייס שאָן פֿיעל אונשולדיג בלוט פֿערגאָסען. אבער אין זאָלל אונגערעכטער מאָרד אייס נאָך נעקאָמען בעגאנגען וואָרדען! בייא מיינער פֿערדאָפֿטונג נאָכ-אינקווייזי-טאָר אן דער מהריע אונד האָרכטע נאָך מיינעס נעפֿיהל-ען מיס רעכא — אונד דא אייס אייהם ווכער ניכט ענס-

נאגגען, דאס מיך דיעזע ציבער-מערדער נור דאהער, אים אייגע ליעבע דעסטאָ מעהר צו דייגען, נעהם פֿיינגע, בע-יגגעס אייך אייגעס בעססען, לאָסטעס אייך שאָן דיעזעס ציבער ניכט באנגען!»

«האָהעס אינקווייזיטאָנס-נעריכט! (ערוויידעטע דער פֿיינגע) ווערגער מייגער נעפֿאנגענשאפֿט טרענגעט מיך נור אייגע לעגגע קערקע-צעללע (קערקע-שטונד). שאָן דער קערקע-צעללע מייגע נעליעבטע. דיעזע לעגגע קערקע-צעללע אייס נון אין דען לעפֿצטען מאנגע מיס אייגעס נייען נעפֿאנגענען בעגעגעס ווידען. דייר דיא דיכטע שייד-ווענד קאָנגטע איך אָפֿפֿ דאס פֿערצווייפֿעלטע ווערלבסס-נעשפֿעך מייגעס מיטגעפֿאנגענען הערען . . .»

«אונד נון?» דייגע כמעגעס נייגיגיג. ווערבסס רעכא, ווילדע גון ווגעטע בעייגענגס. אונד טהילנאהמס-לאָן דא שאָנגד. וואיד נון אייך אייסמערקאָמע.

«דייגער מייגער מיטגעפֿאנגענער נאָנגטע אָפֿפֿ דען נאָמען רעכא; מיישט מיר מייגע אהנונג ניכט, זא אייגע דאס דער ערסטע אונד דער אייגענטליכע נערעכטע פֿאָן איהר. ווגעגע בעגעגייפֿ אייר ערסטע, וואָרום דיא מיך ניכט ווגעגען קאָנגטע, אייגע יאָרכע ווגעלע ווגעלע קאָנן נור אייגע-מאר ליעבען, אונד פֿערשווידגעס איהרע ליעבע אן קייגען אנדערן . . .»

דער פֿיינגע קאָנגטע ייגע וואָרגע ניכט אָפֿפֿלעגדען, אייגן שרייא דגס ווגעטעגגס ווגעטעגגס ווגעגעגגע דער מונדע דער אונגליכליכען רעכא, דיא שפֿרגעגגע אָהגמעכגגע צוהאָמגען. —

«דאס מהען דיעזע ציבער-מערדער נור דאהער, אים אייגע ליעבע דעסטאָ מעהר צו דייגען, נעהם פֿיינגע, בע-יגגעס אייך אייגעס בעססען, לאָסטעס אייך שאָן דיעזעס ציבער ניכט באנגען!»

«האָהעס אינקווייזיטאָנס-נעריכט! (ערוויידעטע דער פֿיינגע) ווערגער מייגער נעפֿאנגענשאפֿט טרענגעט מיך נור אייגע לעגגע קערקע-צעללע (קערקע-שטונד). שאָן דער קערקע-צעללע מייגע נעליעבטע. דיעזע לעגגע קערקע-צעללע אייס נון אין דען לעפֿצטען מאנגע מיס אייגעס נייען נעפֿאנגענען בעגעגעס ווידען. דייר דיא דיכטע שייד-ווענד קאָנגטע איך אָפֿפֿ דאס פֿערצווייפֿעלטע ווערלבסס-נעשפֿעך מייגעס מיטגעפֿאנגענען הערען . . .»

«אונד נון?» דייגע כמעגעס נייגיגיג. ווערבסס רעכא, ווילדע גון ווגעטע בעגעגייפֿ. אונד טהילנאהמס-לאָן דא שאָנגד. וואיד נון אייך אייסמערקאָמע.

«דייגער מייגער מיטגעפֿאנגענער נאָנגטע אָפֿפֿ דען נאָמען רעכא; מיישט מיר מייגע אהנונג ניכט, זא אייגע דאס דער ערסטע אונד דער אייגענטליכע נערעכטע פֿאָן איהר. ווגעגע בעגעגייפֿ אייר ערסטע, וואָרום דיא מיך ניכט ווגעגען קאָנגטע, אייגע יאָרכע ווגעלע ווגעלע קאָנן נור אייגע-מאר ליעבען, אונד פֿערשווידגעס איהרע ליעבע אן קייגען אנדערן . . .»

דער פֿיינגע קאָנגטע ייגע וואָרגע ניכט אָפֿפֿלעגדען, אייגן שרייא דגס ווגעטעגגס ווגעטעגגס ווגעגעגגע דער מונדע דער אונגליכליכען רעכא, דיא שפֿרגעגגע אָהגמעכגגע צוהאָמגען. —